

ΣΥΝΘΕΤΙΚΕΣ - ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

Υπάρχει μεγάλη ποικιλία θεμάτων που θα μπορούσαν να δοθούν ως συνθετικές δημιουργικές εργασίες. Όποιο θέμα όμως και να δοθεί, θα ήταν καλό να έχει ως στόχο τη στροφή του ενδιαφέροντος των μαθητών και έξω από το κείμενο, το οποίο επεξεργάζονται στην τάξη. Εδώ μπορεί κανείς να ανταποκριθεί περισσότερο στην απαίτηση να συνδέεται η διδασκαλία στην τάξη με την καθημερινή ζωή και τον κόσμο των εμπειριών του μαθητή. Ακόμα θα μπορούσε μια τέτοια εργασία να σταθεί αφορμή για τη διεύρυνση των εμπειριών του και την ενασχόλησή του με θέματα με τα οποία δεν έχει ως τώρα ασχοληθεί, που αποτελούν όμως αναπόσπαστο μέρος της ανθρώπινης ζωής. Παράλληλα προτείνονται θέματα για μαθητές με αναπτυγμένο τον ψυχοκινητικό τομέα, παιδιά δηλαδή με πρακτικές ικανότητες και δεξιότητες, οι οποίες δεν μπορούν να φανούν με την κειμενοκεντρική εργασία που γίνεται στην τάξη ή στο σπίτι. Ας σημειωθεί τέλος ότι στις ερμηνευτικές ερωτήσεις - ασκήσεις που δόθηκαν παραπάνω περιλαμβάνονται και ορισμένες που απαιτούν ψυχοκινητικές δραστηριότητες και οι οποίες θα μπορούσαν να δοθούν και ως συνθετικές δημιουργικές εργασίες.

- **Θέματα συνθετικών - δημιουργικών εργασιών**

1. *Τα ταφικά έθιμα στην αρχαία και σύγχρονη Ελλάδα.* Ομοιότητες και διαφορές. Αφού συγκεντρώσετε υλικό για τα ταφικά έθιμα στην αρχαία Ελλάδα και γι' αυτά που τηρούμε σήμερα, ο καθένας στον τόπο του, να κάνετε σύγκριση με στόχο να εντοπίσετε:
 - α) έθιμα ή συνήθειες που τις τηρούμε ακόμη,
 - β) έθιμα ή συνήθειες που δεν τηρούνται πια,
 - γ) έθιμα που έχουμε σήμερα και δεν υπήρχαν παλιότερακαι να εξηγήσετε τη σημασία τους. Θα μπορούσατε ακόμη να βγάλετε κάποια συμπεράσματα για τη μεταφυσική αντίληψη των αρχαίων και των σύγχρονων Ελλήνων γύρω από την ψυχή και τη μετά θάνατον ζωή. Υλικό μπορεί να αντληθεί από τη λογοτεχνία, την ιστορία και τη λαογραφία.

2. Η Αντιγόνη στο έργο δεν αναφέρεται πουθενά στον Αίμονα και τον αρραβώνα τους. Δεν αντιμετωπίζει κανένα δίλημμα. Σήμερα μια σύγχρονη γυναίκα θα αντιμετώπιζε δίλημμα αν έπρεπε να επιλέξει ανάμεσα στον αδελφό της και τον αγαπημένο της; Ποιο από τα δυο θα βάραινε περισσότερο στην «καρδιά» μιας σύγχρονης γυναίκας; Με ένα μικρό ερωτηματολόγιο να απευθυνθείτε σε συμμαθήτριες και καθηγήτριές σας, αλλά και σε γυναίκες του οικείου περιβάλλοντός σας ζητώντας απαντήσεις. Να ζητήσετε επίσης να δικαιολογήσουν σύντομα την απάντησή τους. Στο τέλος να ανακοινώσετε τα συμπεράσματα της έρευνάς σας στην τάξη.
3. *Οι σχέσεις ανάμεσα στ' αδέρφια:* Σχέσεις αγάπης ή σχέσεις μίσους; Στο έργο του Σοφοκλή παρουσιάζονται διάφορες περιπτώσεις ανάμεσα στ' αδέρφια.
 - α) Να περιγράψετε όλες τις περιπτώσεις και να αναλύσετε τους παράγοντες που τις επηρεάζουν ή τις καθορίζουν³⁷.
 - β) Να αναζητήσετε και άλλα παραδείγματα (δύο αρκούν) στη μυθολογία ή στη λογοτεχνία, αρχαία και νέα, που ταιριάζουν στη μια ή στην άλλη περίπτωση.
 - γ) Τέλος, να διαπιστώσετε αν, μέσα από τα παραδείγματα που βρήκατε, προβάλλονται ιδιαίτερα κάποια στερεότυπα αδελφικών σχέσεων. Με νέα παραδείγματα που θα συλλέξετε από την καθημερινή έντυπη ειδησεογραφία (τουλάχιστον 10) προσπαθήστε να τεκμηριώσετε την όποια διαπίστωσή σας.
4. Να βρείτε όλα τα σημεία του κειμένου που έχουν γνωμολογικό χαρακτήρα. Να τα εντάξετε σε κατηγορίες ανάλογα με το θέμα τους. Να σχηματίσετε ομάδες και να τα παρουσιάσετε στην τάξη σας. Να εξετάσετε ποια από αυτά μπορούν να ισχύουν και σήμερα.
5. Να παρουσιάσετε την *Άντιγόνη* στον προάγωνα. Ομάδα μαθητών να αναλάβει την παρουσίαση της υπόθεσης της τραγωδίας. Να ενημερώσει το κοινό για τις μη ορατές πλευρές της παράστασης και να του δώσει μια «γεύση» γι αυτά που πρόκειται να δει στην κανονική παρουσίαση του δράματος.

³⁷ Βλ. και Παράλληλα κείμενα, αρ. Ι.

Κατασκευαστικές και άλλες εργασίες

Οι επιφυλάξεις που μπορούν να εκφραστούν γι' αυτό το είδος των εργασιών είναι πολλές και δικαιολογημένες. Η βασικότερη από αυτές είναι ότι στο σχολείο μας δεν ασκούνται οι ψυχοκινητικές ικανότητες των παιδιών με αποτέλεσμα να μη μαθαίνουν να χρησιμοποιούν τις αισθήσεις τους ούτε να ελέγχουν τις κινήσεις τους και να αναπτύσσουν τις πρακτικές δεξιότητές τους. Ακόμα ο χρόνος που έχουν στη διάθεσή τους τα παιδιά για μελέτη δεν αφήνει πολλά περιθώρια για ενασχόληση με τέτοια θέματα. Με άλλα λόγια, εργασίες αυτού του τύπου θα ήταν κατάλληλες για ένα άλλο σχολείο με ένα άλλο αναλυτικό πρόγραμμα. Παρ' όλα αυτά προτείνουμε τις παρακάτω εργασίες, γνωρίζοντας ότι στις τάξεις μας πολλές φορές συναντάμε μαθητές που από την ιδιοσυγκρασία τους δεν μπορούν να ανταποκριθούν με μεγάλη επιτυχία στο νοησιαρχικό μοντέλο μάθησης που κυριαρχεί σχεδόν σε όλες τις σχολικές τάξεις και ιδιαίτερα στο Λύκειο. Πιστεύουμε ότι πρέπει να δώσουμε την ευκαιρία σ' αυτούς τους μαθητές να παρουσιάσουν εργασίες στην τάξη, ενεργοποιώντας τις ικανότητές τους στο χώρο των αισθήσεων και των πρακτικών δεξιοτήτων.

Για την αξιολόγηση των εργασιών αυτών κρίνουμε κυρίως το ενδιαφέρον, την εργατικότητα, την ευρηματικότητα, τη φαντασία, την ικανότητα του μαθητή να βρίσκει, να επινοεί και να χρησιμοποιεί υλικά χωρίς να καταφεύγει πάντα στην βοήθεια των μεγάλων και τέλος λαμβάνουμε υπόψη και το αισθητικό αποτέλεσμα. **Απευθυνόμαστε στους μαθητές όχι για να τους δώσουμε την ευκαιρία να επιδείξουν το «ταλέντο» τους, ούτε ορίζουμε το «ταλέντο» ως κριτήριο για την αξιολόγησή τους** (οι μαθητές με «ταλέντο» παρουσιάζουν, άλλωστε, έτσι και αλλιώς έργα υψηλής αισθητικής και αξιολογούνται ανάλογα). Αυτές τις εργασίες τις προτείνουμε στους μαθητές που δυσκολεύονται πολύ στη σύνθεση γραπτών εργασιών στο σπίτι και κουράζονται γρήγορα από τους μακρούς «διδασκικούς» μονόλογους μέσα στην τάξη. Πιστεύουμε ότι θα αποτελέσουν κίνητρο για τη συμμετοχή τους στο μάθημα και ότι με την υποστήριξη του διδάσκοντος μπορούν να τις εκτελέσουν. Βασικά κριτήρια είναι εκτός αυτών που αναφέρθηκαν παραπάνω, η προθυμία και η φροντίδα που

δείχνουν για την εργασία τους την οποία, βέβαια, στο τέλος παρουσιάζουν ολοκληρωμένη στην τάξη.

Έχει παρατηρηθεί ότι ο φόβος πως δεν έχουν «ταλέντο» αφαιρεί το κίνητρο από τους μαθητές να αναλαμβάνουν τέτοιου είδους εργασίες. Γι' αυτό κρίνεται απαραίτητο, πριν δοθούν θέματα τέτοιων εργασιών στην τάξη, να δίνονται οι σχετικές διευκρινίσεις.

• **Θέματα κατασκευαστικών εργασιών**

1. Να κατασκευάσετε τις μάσκες για τους ρόλους της τραγωδίας. Το θέμα προτείνεται για ομάδα εργασίας.
2. Να κατασκευάσετε τη μάσκα ή τις μάσκες για το ρόλο του Κρέοντα. (Παραλλαγή του 1^{ου} θέματος για ένα ή δυο μαθητές).
3. Να σχεδιάσετε ή να ζωγραφίσετε τις μάσκες για τους ρόλους ή για ένα ρόλο του δράματος. (Η ανάγλυφη κατασκευή της μάσκας είναι άλλη εργασία).
4. Να κατασκευάσετε τα σκηνικά του θεάτρου μαζί με την ορχήστρα σε κλίμακα 1:50. Η εργασία προτείνεται σε ομάδα μαθητών. Μπορεί να εμπλουτισθεί με φιγούρες που απεικονίζουν το χορό να εκτελεί κινήσεις πάνω στην ορχήστρα χωρισμένος σε δυο ημιχόρια και σε χρονική στιγμή του δράματος που επιλέγουν οι ίδιοι οι μαθητές.
5. Να κατασκευάσετε το κοίλο του θεάτρου σε κλίμακα 1:50. Η εργασία μπορεί να δοθεί και σε ένα μαθητή.
6. Οι κατάρες που βαραινούν τον οίκο των Λαβδακιδών. Ελεύθερη εικαστική σύνθεση: ζωγραφική, κολάζ, σκίτσο, ανάγλυφο ή γλυπτό. Άλλα θέματα για ζωγραφική ή για άλλου είδους εικαστική σύνθεση μπορούν να επιλέξουν και οι μαθητές μόνοι τους, με τον περιορισμό να έχει γίνει η ερμηνεία των σχετικών αποσπασμάτων της τραγωδίας στην τάξη.
7. Να ερμηνεύσετε έναν ρόλο ή αποσπάσματα από τους ρόλους του δράματος με οδηγίες που θα σας δώσει ο καθηγητής σας.
8. Να ερμηνεύσετε μια σκηνή του δράματος μοιράζοντας τους ρόλους σε αντίστοιχους μαθητές με τη βοήθεια και τις οδηγίες του καθηγητή σας³⁸.

³⁸ Μια θεατρική παράσταση με θέμα την *Άντιγόνη* του Σοφοκλή θα μπορούσε να αποτελέσει στο σύνολό της μια άλλη πρόταση για τη διδασκαλία του δράματος στο

σχολείο. Απαιτεί όμως μεγάλη προσπάθεια, συνεργασία πολλών μαθητών και δεν εντάσσεται εύκολα στο ωρολόγιο πρόγραμμά τους. Η ανάληψη τέτοιας πρωτοβουλίας εναπόκειται σε συναδέλφους που έχουν τη διάθεση και τη δύναμη να συγκροτήσουν και να εμψυχώσουν μια θεατρική ομάδα.